

УДК 355.311.6:351.743:355.422:519.233.2

О. А. Олещенко, Г. А. Дробаха, І. С. Луговський, К. О. Споришев

ЗМІСТ РОБОТИ З ПЛАНУВАННЯ СПЕЦІАЛЬНОЇ ОПЕРАЦІЇ У БРИГАДІ (ПОЛКУ) ОПЕРАТИВНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Уточнено зміст роботи командування, штабу, відділів та служб у процесі планування спеціальної операції зі знешкодження незаконних збройних формувань, що обумовлено зміною функцій, завдань, які покладаються на бригаду оперативного призначення, введенням нових організаційно-штатних структур та збільшенням її можливостей.

Ключові слова: Національна гвардія України, бригада (полк) оперативного призначення, незаконне збройне формування, спеціальна операція, показники можливостей бригади оперативного призначення.

Постановка проблеми. Одним із важливих завдань, у виконанні яких бере участь Національна гвардія України (НГУ), є боротьба з диверсійними, диверсійно-розвідувальними групами (ДРГ) противника та незаконними збройними формуваннями (НЗФ) під час зовнішнього або внутрішнього збройного конфлікту. За будь-якого способу боротьби з ДРГ (НЗФ) головною метою є не допустити впливу противника на об'єкти, що охороняються. Основними способами дій у разі ліквідування ДРГ (НЗФ) є: блокування, пошук, переслідування, засідка, оточення, захоплення, наліт, рейдові дії. Причому на рівні застосування бригад (полків) оперативного призначення така боротьба зазвичай організовується й ведеться у формі спеціальних операцій, від якості планування яких здебільшого залежить здатність бригади досягати бажаних результатів дій. Це зумовлює необхідність розглянути зміст роботи у бригаді (полку) оперативного призначення з планування таких спеціальних операцій та особливості оцінювання її можливостей виконання завдань під час операції.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Відомо, що військова діяльність у ході управління військами (силами) передбачає: вироблення замислу дій, їх планування і підготовку, управління силами під час ведення дій, оцінку досягнутих результатів, формування висновків з їх оцінювання і знову планування подальших дій, відновлення бойової готовності та ін. Цим питанням присвячено багато публікацій, у тому числі й тих, що наведені у публікаціях [1–11]. Проте стосовно змісту роботи командування, штабу, відділів та служб у бригаді (полку) оперативного призначення й оцінювання її можливостей під час планування спеціальної

© О. А. Олещенко, Г. А. Дробаха, І. С. Луговський, К. О. Споришев

операції зі знешкодження НЗФ ці питання потребують уточнення у зв'язку з новими функціями та завданнями цих бригад (полків) і суттєво збільшеними їх бойовими можливостями, що саме й обумовлює актуальність цієї статті.

Мета статті – уточнення змісту роботи командування, штабу, відділів та служб бригади (полку) оперативного призначення й оцінювання її можливостей під час планування спеціальної операції зі знешкодження НЗФ.

Виклад основного матеріалу. Зростаючі складність і відповідальність за вирішення завдань, що розв'язуються у всіх галузях людської діяльності, і в першу чергу у військовій, зумовили необхідність глибокого попереднього дослідження й обґрунтування рішень, які приймаються. Чим складніше питання, що аналізується, тим глибше має бути і його дослідження, ширше охоплюватися можливі наслідки, точнішими повинні бути розрахунки, що проводяться для прогнозування результатів та передбачення можливого розвитку подій. Унаслідок цього витрати на обґрунтування рішень мають тенденцію до зростання [1, 2], що, своєю чергою, потребує вдосконалювання організації планування застосування військ (сил).

У випадку розпалювання зовнішнього або внутрішнього збройного конфлікту противник прагнучим завдати поразки не тільки збройним силам країни, але й важливим об'єктам, розташованим у її глибокому тилу. Аналіз поглядів щодо застосування диверсійно-розвідувальних сил у сучасному збройному конфлікті свідчить, що вони будуть застосовуватися не епізодично, а систематично, комплексно і масовано. Отже, боротьбу з ДРГ противника та НЗФ треба вести постійно, на всій території країни із залученням до

виконання цього завдання різних сил і засобів.

Боротьба з ДРГ і НЗФ у сучасних умовах з урахуванням поглядів імовірних противників на їхнє застосування неминуче набирає дуже широких масштабів. Із ними доведеться боротися не тільки у найближчому фронтовому тилу, але й на всій території країни, включаючи глибокий тил. Успіх боротьби може бути досягнутий тільки на основі охоплення всієї території розвідувальними силами і засобами за наявності постійно діючого зв'язку у всіх ланках та інстанціях і комплексному використанні всіх наявних у територіальних межах сил і засобів.

Важливе місце у боротьбі з ДРГ противника та НЗФ займають формування НГУ. Дії проти ДРГ противника та НЗФ можуть вести як підрозділи (відділення, взвод, рота, батальйон), які виділяються від частин (з'єднань) НГУ, так і частини (з'єднання) НГУ в повному складі, якщо боротьба ведеться проти великих ДРГ (НЗФ) і на значній площі.

Безпосередньо у складі НГУ завдання щодо боротьби з ДРГ противника та НЗФ покладені на підрозділи (загони) спеціального призначення та військові частини оперативного призначення.

Основною формою боротьби з ДРГ противника та НЗФ є спеціальна операція.

Згідно з [12] військові частини оперативного призначення під час виконання завдань беруть участь у спеціальних операціях із знешкодження озброєних злочинців, припинення діяльності не передбачених законом воєнізованих або збройних формувань (груп), організованих груп та злочинних організацій на території України, а також у заходах, пов'язаних із припиненням терористичної діяльності.

Самостійно проводити спеціальну операцію зі знешкодження НЗФ бригада (полк) оперативного призначення може тільки в секторі своєї відповідальності.

У бригаді (полку) оперативного призначення НГУ планування спеціальної операції проводиться поетапно, причому деякі із цих етапів за часом можуть перекриватися або взагалі проводитися паралельно з метою скорочення термінів планування та підготовки операції. Доцільний порядок і зміст роботи командування, відділів і служб бригади (полку) (на прикладі планування спеціальної операції зі знешкодження незаконного збройного формування) наведено у табл. 1.

Т а б л и ц я 1

Зміст роботи командування, штабу, відділів і служб бригади (полку) оперативного призначення НГУ під час планування спеціальної операції зі знешкодження НЗФ

№ пор.	Назва етапу	Зміст роботи
1	Завчасне оцінювання НЗФ у районі відповідальності бригади	Начальником розвідки ведеться робоча карта, за якою регулярно здійснюється інформування офіцерів, за результатами збору інформації від зовнішніх джерел та розвідки уточнюються бази, імовірне розташування НЗФ, очікуване їх переміщення, оцінюються ймовірні варіанти дій НЗФ, аналізуються результати прогнозу їх ефективності (карта: на яких напрямках можуть діяти НЗФ, які можливі цілі та завдання дій, місця базування, кількість і типи на базах, можливі напрямки руху, озброєння, рубежі досяжності, потенціальні можливості знищення об'єктів прикриття, розташування об'єктів прикриття з урахуванням їх важливості, що визначить очікувані напрямки дій НЗФ і вкладатиметься у можливий замисел за завданнями бригади). На цьому етапі доцільне застосування спеціалізованих ГІС типу "Інструмент"
2	Оцінювання обстановки	Здійснюється офіцерами функціональних груп паралельним методом з уточненням даних на робочих місцях (з бойового наказу та розпоряджень, з донесень штабів з'єднань та частин тощо), ведеться карта
2.1	Оцінювання противника (НЗФ)	Уточнення даних, які наведені у пункті 1, з відображенням на карті результатів після відпрацювання даних і зведень начальником розвідки за своїми напрямками

№ пор.	Назва етапу	Зміст роботи
2.2	Оцінювання об'єктів прикриття (об'єктів, що охороняються)	Уточнення даних об'єктів прикриття – координат їх розташування, важливості, що визначить можливі варіанти бойового порядку та дії НЗФ, оцінювання щільності об'єктів прикриття
2.3	Оцінювання своїх військ (сил)	Уточнення даних: місць дислокації, кількості та типів, бойових можливостей, озброєння та їх ТТХ, потенціальних можливостей виявлення та знищення НЗФ, розташування об'єктів прикриття за їх важливістю, що визначить можливі варіанти бойових порядків, позиційні райони й увійде до можливого замислу застосування військ (сил) за їх завданнями
2.4	Оцінювання сусідів	Аналогічно до 2.3 визначаються їх роль і вплив на виконання свого завдання
2.5	Оцінювання місцевості	Оцінюється у визначеному районі рельєф, гідрографія, шляхово-транспортні мережі, їх протяжність (інформація готується завчасно у базах даних)
2.6	Оцінювання кліматичних умов, часу доби	У базу даних постійно вносяться дані про кліматичні умови, астрономічний час доби відстежується автоматично
2.7	Оцінювання метеоумов	Щоденно ведеться карта за зразками метеогрупи
3	Усвідомлення завдання	Особисто виконує командир бригади з бойового наказу та розпоряджень, далі оперативне відділення включає відповідну інформацію для подальшої формалізації документів, що розробляються з таких питань:
3.1		Замисел старшого командира (начальника);
3.2		Місце бригади у загальній системі боротьби з НЗФ;
3.3		Бойове завдання бригади;
3.4		Завдання сусідів;
3.5		Організація взаємодії;
3.6		Організація всебічного забезпечення;
3.7		Організація управління
4	Затвердження графіка відпрацювання плану операції	Відпрацьовується та затверджується формалізований документ з розрахунком термінів часу роботи посадових осіб згідно з алгоритмом роботи щодо планування операції з виведенням його на друк, доведенням на робочі місця груп бойового управління
5	Формування замислу операції	Командиром і штабом бригади послідовно виконуються заходи, які спрямовуються на формування пропозицій щодо складників плану спеціальної операції зі знешкодження незаконного збройного формування
5.1		Узагальнення інформації попередніх пунктів у вигляді висновків стосовно НЗФ з вибором очікуваних варіантів його дій
5.2		Узагальнення інформації попередніх пунктів у вигляді висновків щодо способів проведення спеціальної операції з вибором запропонованих можливих варіантів (на відповідь діям НЗФ)

З а к і н ч е н н я т а б л . 1

№ пор.	Назва етапу	Зміст роботи
5.3		Створення початкового варіанта бойового порядку (за картою):
5.3.1		Розміщення об'єктів прикриття (начальник оперативного відділення з використанням моделі об'єктів прикриття);
5.3.2		Первинна побудова системи розвідки та пошуку;
5.3.3		Первинна побудова системи блокування;
5.3.4		Первинна побудова системи вогню;
5.3.5		Первинна побудова системи зачищення;
5.3.6		Первинна побудова системи управління (начальник оперативного відділення з використанням моделі системи управління);
5.3.7		Моделювання процесів організації спеціальної операції, аналіз результатів прогнозу очікуваних дій, підготовка висновків щодо формування замислу операції;
5.3.8		Первинна побудова систем забезпечення операції (заступники командира з озброєння, з тилу, з виховної роботи, начальники служб уточнюють необхідні дані за видами забезпечення, оцінювання результатів прогнозу щодо розташування елементів систем забезпечення)
5.4		Формування бойових завдань підлеглим (відповідні начальники готують формалізовані бойові документи)
5.5		Формування вказівок щодо організації взаємодії, забезпечення та управління (заступниками, начальниками за напрямками відповідальності готуються формалізовані документи за видами забезпечення)
5.6		Підготовка та відправлення попередніх бойових розпоряджень (формалізовані документи заповнюються відповідними начальниками)
6	Формування плану операції	Командир і штаб бригади у подальшому формують кілька варіантів майбутнього проведення операції
6.1		Уточнення бойового порядку бригади (робота на картах):
6.1.1		Уточнення розміщення об'єктів прикриття (начальник оперативного відділення);
6.1.2		Уточнення побудови системи розвідки та пошуку;
6.1.3		Уточнення побудови системи блокування;
6.1.4		Уточнення побудови системи вогню;
6.1.5		Уточнення побудови системи зачищення;
6.1.6		Уточнення побудови систем забезпечення спеціальної операції (заступники командира з озброєння, з тилу, з виховної роботи, начальники служб);
6.1.7		Уточнення побудови системи управління (начальник оперативного відділення);
6.1.8		Моделювання процесів організації операції, аналіз результатів прогнозу майбутніх дій, підготовка висновків щодо формування плану спеціальної операції
6.2		Повтор виконання пунктів 6.1.1–6.1.8 (після знайдення варіанта, який відповідає вибраним критеріям, здійснюється перехід до наступних пунктів)
6.3		Формування пропозицій щодо організації взаємодії, забезпечення та управління (заступники командира, начальники служб готують розпорядження за видами забезпечення)
6.4		Визначення раціонального варіанта дій, оформлення плану операції, доповідь та його затвердження
6.5		Підготовка та доведення бойових розпоряджень, розпоряджень за видами забезпечення (формалізовані документи заповнюють заступники командира, начальники служб)
7		Формування та доведення до підлеглих бойового наказу

На кожному етапі оцінювання сил бригади проводиться оцінка її бойових можливостей.

Бойові можливості як можливості підрозділів, частин, з'єднань Національної гвардії України виконувати певні бойові завдання в конкретних умовах не є величиною постійною. Вони залежать від впливу трьох груп чинників [2].

До першої групи відносять чинники, що характеризують матеріальну основу бойових можливостей бригади оперативного призначення, рівень її оснащення й озброєння. До них належать: кількість особового складу, структура та побудова бригади, кількісні й якісні показники її озброєння та бойової техніки. Вони порівняно легко піддаються кількісному відображенню показниками, що є зручним для проведення розрахунків під час обґрунтування рішень, які приймаються.

Другу групу складають чинники, що характеризують морально-бойові властивості бригади оперативного призначення та якість управління підлеглими. До таких чинників відносять: рівень бойової підготовки, досвіду та морально-психологічного стану особового складу; ступінь його спеціальної підготовки та польової виучки; бойова злагодженість з'єднань, частин, підрозділів; уміння командирів і штабів керувати підлеглими. Вплив чинників цієї групи на хід та результати бою, як правило, визначається методами експертної оцінки і відображується нормованими на інтервалі від нуля до одиниці коефіцієнтами.

До третьої групи входять чинники, що характеризують конкретні умови бойової обстановки та динаміку її розвитку. Це можуть бути такі чинники: вид бойових дій та характер протидії НЗФ; стан забезпеченості бригади оперативного призначення за видами забезпечення; військово-географічні та метеорологічні умови, пора року та час доби;

обмеження за часом виконання завдань та ін. Вплив цих чинників на бойові дії та їх результати враховують шляхом використання різноманітних кількісних показників та оцінок, що також не завжди піддаються легкій формалізації.

Бойові можливості бригади оперативного призначення відображують певними показниками та характеризують у кожному конкретному випадку значеннями цих показників. Урахувати під час розрахунків значень показників та оцінювання бойових можливостей бригади всі чинники, що практично впливають на них, з огляду на різноманітність таких чинників або їх неадитивний внесок у результати не є можливим. Тому всі розрахунки проводять за певних припущень та обмежень, що дають змогу одержати кількісні дані з достатнім ступенем об'єктивності. Якщо деякі чинники неможливо відобразити кількісно або для цього потрібні складні розрахунки, то їх ураховують на якісному рівні за допомогою таких категорій, як "краще", "більше", "менше" та ін. Крім того, під час вибору системи показників для проведення розрахунків й оцінювання бойових можливостей бригади оперативного призначення враховують характер виконуваних завдань та цілі спеціальної операції.

Під час розгляду спеціальної операції, яка проводиться за участю бригади оперативного призначення, слід вважати, що основними властивостями, які дозволяють виконувати поставлені завдання, будуть її вогнева міць, ударна сила та маневреність. Ці властивості бригади достатньо характеризують її бойові можливості, які можуть бути відображені показниками вогневих, ударних та маневрених можливостей [3]. Варіант системи узгоджених показників можливостей бригади оперативного призначення Національної гвардії України наведено у табл. 2.

Т а б л и ц я 2

№ пор.	Показники можливостей бригади оперативного призначення
	<i>Приведення у бойову готовність</i>
1	Розмір потенційних і реальних зон, у межах яких забезпечується прибуття особового складу за визначений час
2	Довжина маршрутів руху транспортних засобів до пунктів збору особового складу, з яких забезпечується доставка особового складу за визначений час
3	Відстань між місцями проживання особового складу та пунктами збору, на які забезпечується прибуття військовослужбовців і службовців за визначений час
4	Тривалість оповіщення особового складу військової частини за визначений час
5	Тривалість прибуття особового складу військової частини за сигналом оповіщення згідно з визначеним часом

Продовження табл. 2

№ пор.	Показники можливостей бригади оперативного призначення
6	Тривалість доставки особового складу із пунктів збору транспортом бригади за визначений час
7	Кількість каналів оповіщення, якими забезпечується доведення сигналу до всього особового складу за визначений час
8	Кількість особового складу, який оповіщується оперативним черговим військової частини, черговою зміною вузла зв'язку, у порядку взаємооповіщення за визначений час
9	Кількість маршрутів руху транспортних засобів, які забезпечують доставку особового складу з усіх пунктів збору
10	Кількість пунктів збору особового складу, на які забезпечується прибуття військовослужбовців і службовців, що проживають на певній території, за визначений час
11	Імовірність оповіщення всього особового складу за визначений час
12	Імовірність прибуття особового складу бригади за визначений час
	<i>Показники можливостей з розвідки</i>
1	Розмір зони розвідки підрозділами бригади
2	Кратність перекриття зон розвідки
3	Реалізована зона виявлення цілей засобами розвідки з урахуванням впливу рельєфу місцевості та метеорологічних умов
4	Час на виявлення НЗФ
5	Час, витрачений на збирання розвідувальних даних, доповідь їх командирю бригади
6	Кількість одночасно виявлених НЗФ
7	Кількість підрозділів бригади, що одночасно виділяють для розвідки
8	Імовірність виявлення НЗФ
9	Точність одержаної інформації
10	Імовірність помилкової тривоги та правильного виявлення НЗФ
11	Імовірність своєчасної видачі даних, потрібних для наведення на НЗФ зброї
	<i>Показники можливостей системи управління</i>
1	Розміри зони видачі цілеуказувань і постановки завдань підрозділам
2	Рубіж та розміри області, в якій забезпечується централізоване управління вогнем по НЗФ
3	Рубежі приведення підрозділів у задані ступені готовності та постановки завдань
4	Час запізнення інформації
5	Пропускна здатність системи оброблення та передачі інформації
6	Темп повного оновлення інформації про обстановку
7	Кількість одночасно оброблюваних завдань
8	Кількість потрібних каналів зв'язку
9	Оперативність системи управління – імовірність виконання завдання за час, що є у розпорядженні
10	Ефективність цілерозподілу (постановки завдань)
	<i>Показники можливостей з маневру</i>
1	Відстані між пунктом постійної дислокації військової частини та населеними пунктами області, які може подолати резерв бригади на транспортних засобах протягом визначеного часу
2	Тривалість здійснення маневру резерву бригади під час пересування різними способами за визначений час
3	Кількість основних і запасних маршрутів пересування, які забезпечують маневр резерву військової частини протягом визначеного часу
4	Кількість сил і засобів резерву бригади, які здійснюють маневр протягом визначеного часу
5	Кількість витрачених матеріальних засобів протягом часу здійснення маневру
6	Імовірність того, що резерв бригади здійснить маневр протягом визначеного періоду часу

№пор.	Показники можливостей бригади оперативного призначення
7	Імовірність прибуття резерву бригади до місця виконання завдань у визначений час у разі обходу бар'єрних ділянок на маршруті руху
	<i>Показники можливостей з блокування та пошуку</i>
1	Розмір району діяльності бригади, який вона здатна блокувати
2	Розмір району, у якому бригада здатна забезпечити контроль і спостереження (моніторинг) за діями розшукових нарядів
3	Тривалість підготовки сил і засобів до ведення блокування та пошуку
4	Тривалість прийняття рішення на ведення блокування та пошуку
5	Тривалість проведення розшукових заходів бригадою у районі ведення блокування та пошуку
6	Кількість сил і засобів, які бригада може задіяти до ведення блокування та пошуку
7	Кількість розшукових нарядів за видами, що можуть споряджатися
8	Кількість ділянок місцевості, які можуть бути оглянуті розшуковими нарядами
9	Імовірність організації та ведення пошуку за визначений період часу
10	Імовірність виявлення НЗФ розшуковими нарядами бригади у районі блокування та пошуку
	<i>Показники ударних можливостей</i>
1	Глибина просування груп бойового порядку
2	Час підготовки бригади до дій проти НЗФ
3	Співвідношення сил і засобів бригади та НЗФ
4	Очікувані втрати особового складу, озброєння, бойової техніки бригади та НЗФ
5	Кількість механізованих і танкових підрозділів, танків, БМП, БТР, гармат, мінометів
	<i>Показники вогневих можливостей</i>
1	Розміри зони вогню за дальністю і висотою залежно від діапазону характеристик цілей
2	Зона ураження цілі, гарантована зона ураження маневреної цілі
3	Сектор стрільби та коефіцієнт прикриття об'єкта або позиції
4	Середній час обстрілу однієї цілі
5	Щільність вогню
6	Час на перенесення вогню
7	Кількість стрільб до заданих рубежів за напрямком, висотами, смугами, одночасно або за час дій (операції)
8	Ефективність вогню (математичне сподівання кількості уражених цілей)
9	Імовірність ураження цілі
10	Імовірність виходу НЗФ з району спеціальної операції
11	Вогневі можливості танків, бойових броньованих машин
12	Вогневі можливості стрілецької зброї

Оцінювання можливостей бригади (полку) Національної гвардії України полягає у розрахунку значень розглянутих показників та їх порівнянні за вибраними критеріями, що дає змогу робити висновки щодо меж, у яких бригада (полк) будуть здатні краще виконувати поставлені завдання у варіанті дій, який розглядається. За деякими групами показників їх значення можуть бути визначені завчасно та занесені у відповідні формуляри, що дозволить скоротити час на проведення необхідних оцінювань.

Висновки

Таким чином, дотримання вказаного порядку роботи командування, штабу, відділів та служб бригади (полку) оперативного призначення Національної гвардії України у процесі планування спеціальної операції зі знешкодження незаконного збройного формування дозволить, на наш погляд, поліпшити оперативність розроблення та якість плануючих документів. Це дає підставу для кращої організації операції та більш повного врахування чинників, що впливають на її результати.

Результати оцінювання можливостей бригади (полку) оперативного призначення Національної гвардії України на кожному з етапів підготовки та проведення спеціальної операції дають змогу визначити раціональний розподіл сил і засобів для проведення спеціальної операції зі знешкодження незаконного збройного формування й уникнути певної частини помилкових рішень.

Список використаних джерел

1. Теорія підготовки й прийняття рішень органами військового управління [Текст] : монографія / Г. А. Дробаха, В. І. Ткаченко, Є. Б. Смірнов та ін. – Х. : ХУПС, 2008. – 545 с.

2. Дробаха, Г. А. Основи службово-бойового застосування внутрішніх військ. Частина 1 [Текст] : навч. посіб. / Г. А. Дробаха, О. В. Лавніченко. – Х. : Акад. ВВ МВС України, 2008.

3. Система показників можливостей бригади оперативного призначення Національної гвардії України у спеціальній операції зі знешкодження незаконних збройних формувань [Текст] / В. П. Варакута, Г. А. Дробаха, І. С. Луговський, С. М. Гніденко // Честь і закон. – 2015. – № 1. – С. 35–44.

4. Бацамут, В. М. Автоматизація процесу прийняття рішення на застосування сил військ при ускладненні оперативної обстановки [Текст] / В. М. Бацамут, С. А. Бабак, О. П. Добраниця // Честь і закон. – 2005. – № 3. – С. 11–17.

5. Управлінська інформація в інформаційно-аналітичній підсистемі прийняття рішень на службово-бойову діяльність частин внутрішніх військ [Текст] / В. П. Варакута, Г. А. Дробаха, О. В. Лавніченко та ін. // Честь і закон. – 2012. – № 2. – С. 78–83.

6. Використання інформаційних технологій та телекомунікаційних систем в процесі управління військами [Текст] : навч. посіб. / Г. А. Дробаха, С. І. Скрипнюк, Є. Г. Башкатов та ін. – Х. : Акад. ВВ МВС України, 2013. – 266 с.

7. Городнов, В. П. Методи кількісної оцінки рішень та моделювання службово-бойових дій частин і підрозділів внутрішніх військ [Текст] : навч. посіб. / В. П. Городнов. – Х. : Акад. ВВ МВС України, 2006. – 266 с.

8. Довбня, В. В. Методи інформаційно-аналітичної роботи штабів при аналізі оперативної обстановки під час виконання завдань службово-бойової діяльності внутрішніх військ [Текст] / В. В. Довбня // Честь і закон. – 2008. – № 1. – С. 12–17.

9. Єрмошин, М. О. Пропозиції щодо рішення командира військової частини внутрішніх військ на участь у припиненні масових заворушень [Текст] / М. О. Єрмошин, І. Ю. Бірюков, С. П. Купін // Честь і закон. – 2010. – № 1. – С. 31–38.

10. Клішин, В. М. Методика оцінювання службово-бойових можливостей частини, з'єднання внутрішніх військ щодо підготовки та проведення спеціальної операції з припинення масових заворушень [Текст] / В. М. Клішин // Честь і закон. – 2008. – № 4. – С. 31–37.

11. Ткаченко, В. І. Концепція планування ситуацій і ситуаційного управління [Текст] / В. І. Ткаченко, Г. А. Дробаха, Є. Б. Смірнов // Системи озброєння і військова техніка. – 2007. – № 3 (11). – С. 2–11.

12. Наказ МВС України від 16.06.2014 р. № 566 Про затвердження Положення про військові частини оперативного призначення Національної гвардії України [Копія].

Стаття надійшла до редакції 21.12.2015 р.